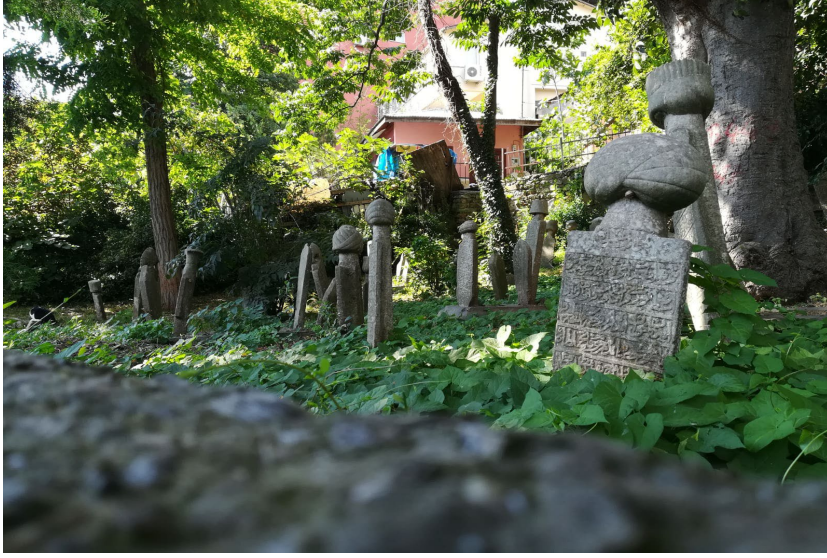

İnsan ve Ölüm Ötesi

“...(Allah) Âdem’i topraktan yarattı...” (Al-i İmran, 59). Yaratıldığımız maddenin özellik ve niteliklerini, hem müspet hem de menfi hallerini üzerimizde bir sır gibi taşıyoruz. Bildiğimiz bir gerçek daha vardır ki, ne kadar yaşarsak yaşayalım, en nihayetinde “Her canlı ölümü tadacaktır.” (Al-i İmran, 185). Ve her ölenin, konakladığı yeni yurdu, kabristandır.

Eskilerin kabristan anlayışıyla zamanımızdaki kabristan anlayışı ve yaklaşımı arasında epey fark var. Eski evlerde, çocukların oyunlar oynadığı, her vakit hemhal olunan, hayatın ve ölümün iç içe oluşunu daima akılda ve yaşamda canlı tutan bir gelenek olarak bahçelerde bir iki tane kabir görülebilir. Yahut camilerin avlularında karşımıza çıkar. Anadolu’nun dini yapılarında görebilmemiz mümkün. Zamanımıza geldiğimizde, ölüm hayattan olabildiğince uzak tutulmaya çalışılıyor sanki. Kabristanlar şehirlerin dışına, morglar hastanelerin en ücra köşelerine yerleştiriliyor. Oysa ki gözden irak tuttuğumuz şeylerin varlığını inkâr edemeyiz. Mesafe olarak uzağında olmak onu yok etmez. İnsanların en hakiki gerçeğidir ölüm.

Yanına vardığımızda huzur bulduğumuz insanların ölümü, bu hissi yok eder mi? Onu konakladığı yeni yerde ziyaret etmek de yanına varmaya dahil değil midir? Bu düşünceler kabristana bakışımızı güzelleştirir kanaatindeyim. İbrahim Tenekeci, önemli kararlar alacağı zaman bir kabristana gittiğini söyler. Anlamlı bir hareket... İnsan, faniliği iliklerine kadar hissettiği ortamda düşünmeye başladığında, kararlarında daha isabetli olacaktır. Böyle bir yerde hırs, haset, intikam vb. gibi kötü hasletlere yer kalmaz. Zaten hayatımızı zehirleyen zararlı duygular, bunlar değil midir?

Kabristan bana iyileri hatırlatır. Herkesin cennete gitmek isteyip de ölmek istememesinden mülhem iyi insanların ölümü, onların cennet vasıtasıdır diye düşünürüm. Kabristanda eğer kabir tanıdığım birine ait ise onunla konuşmak, başında Kur'an okumak bana iyi gelir.

Çocukluğuma dair hatırladığım en net hatıralardan biridir kabristan ziyaretleri. Yakınlarım elimden tutar, yanına vardığımız insanın kim olduğunu tanıtır, ne okumam ve nasıl dua etmem gerektiğini söylerdi. Şimdi bana bıraktıkları bu güzel hatırayı benden sonraki nesle aktarmaya, onları özellikle ziyaretlere götürmeye çalışıyorum. Kalbin ve ruhun huzur bulduğu mekanlar arasında zikredebiliriz kabristanları. Ziyaret edilecekler listemizin ilkleri arasına eklemeli. Zira hayat, vefasızlıklara yer verilmeyecek kadar kısa.

...

İslam inancı; Allah'a, Peygambere, ahirete iman şeklinde kendini gösterir. Her ne kadar imanın şartı altı olsa da nihayetinde bu üçe indirgenir. Ahirete, ölüm sonrası varlığımızın devamına inanmak, kaçınılmaz olarak bu dünyayı, oraya göre konumlandırılmamızı beraberinde getirir. Dünyaya dair nice taleplerimiz, oraya göre şekillenir. "Rabbimiz, dünyamızı ve ukbamızı güzel eyle" ayeti, bu manada ne çok şey söyler. İbadet hayatı, ticari dünyamız, evlilik ve geçim derdi, daha özünde iç dünyamızdaki gel gitler hep ona göre biçimlenir. Öyle anlaşılıyor ki, ahiret inancı yokluğunda veya zayıflığında insanın ahlaklı bir varlık olarak kalabilmesi bana zor görünür.

Halbuki insandan geriye kalan şey, Aliya'nın işaret ettiği üzere, sadece sevgidir. Zira insan, sevmediği, korktuğu şeyleri unutmak ister. Ne de olsa, elemin zikri (hatırlanması) da elemdir demişler. Geriye sadece 'güzel'likler, sevgiler, aziz hatıralar kalır hafızamızda. Hayallerimizi onunla güzelleştirmek isteriz. İçimiz o şey ile ısınır, hayat sevincimiz artar. Ölümü sonrası o tür kişileri aziz ilan eder, zamana karşı koyması için büyücek kabir-türbe yaparız. Maksat, iyilikler unutulmasın diye.

Kur'an, ölüm ötesi ile ilgili kabir (berzah), diriliş, hesap, sırat, cehennem ve cennet güzergahlarından söz eder. Cennet denilen yerin beraberinde olan nedir ? Herhalde "Allah'ın rızası" olsa gerek. (Tevbe Suresi, 72). Muhammet İkbâl, cehennem hayatını insan 'ben'inin kendi içine katlanmış halinin çözüleceği yer olarak yorumlar. Allahü a'lem. Şu kadar var ki, Kur'an, öteki dünyanın da aynen bu dünya gibi hissî-hayalî-aklî hallerinin olduğunu söyler. Öyle anlaşılıyor ki, aslında bu dünyamız da büyük ölçüde inançlar üzerinden kendine yol buluyor.